

L'Academia, en visita d'estudiu a Occitania

La Oficina Europea pa les Llingües Menos Favorecías (organismu dependiente del Conseyu d'Europa y que tien domiciliu en Dublín) entamó los díes 24 a 29 de setiembre una Visita d'Estudiu a Tolosa (Toulouse) y Albi, entrambes ciudaes d'Occitania, col envís de qu'una representación multinacional europea s'averare "in situ" a la situación y problemes de la llingua occitana.

Tala Visita d'Estudiu fíxose n'andecha col Departamentu de Llingua y Cultura Occitanes del Conseyu Rexonal de Midi-Pyrénées. Acoyeron a Toulouse 13 espertos en materia de llingües minoritaries, d'estremaes profesiones. Ellí axuntáronse xentes de la República d'Irlanda, del Ulster, d'Escocia, de la Frisia alemana, de la Dinamarca xermanófona, de Bélxica, de Sicilia, de Cerdeña, del Alto Adige italianu, y d'Asturies, representada por Ramón d'Andrés, comu miembru de l'Academia de la Llingua Asturiana.

A lo llargo de seis díes, esti ensame multinacional foi quien a conocer la realidá viva de la llingua occitana. N'efeutu, el trupu programa cumpliósse dafechu.

La xera diaria consistió en visites y entrevistes a organismos y persones venceyaes al llabor de recuperación del occitanu.

Fíxose una visita al Conseyu Rexonal de Midi-Pyrénées, au Mr. Surre-García (encargáu de Llingua y Cultura) y Mme. Dovoche esplicaron el funcionamientu del Depártamentu qu'empobinen y ufrieron detalles so la ilegalidá francesa no que se refier a la proteición y fomentu del occitanu.

Visitóse tamién el Reutoráu de l'Academia de Tolosa. La delegación multinacional fixo visites a escuelas d'enseñu primariu (nomaes ellí "calandrétas", esto ye, calandries) en Tolosa y Albi. Nelles, los maestros faloron sol funcionamientu y status ilegal del

occitanu nel enseñu. Darréu, y distribuyíos per aules, l'equipo multinacional acoyó xunto colos escolinos a les clases daes dafechamente n'occitanu.

Na Direición Rexonal d'Asuntos Culturales, en Tolosa, el so responsable - representante de l'Alministración central- fixo una exposición so la política llingüística remanecida de París. Nesti actu, aportó que les sos esplicatives dexaben clara la prohibitú y fuñería oficial al respetu, lo que nun-yos cayó embaxu a los extranxeros visitantes, qu'alloriaron con entrugues al argutu funcionariu. Nun momentu determináu, ésti xustificóse con una fras hestórica: *L'Occitanie n'existe pas*.

Foi fecha otra visita al Centru Rexonal d'Estudios Occitanos, en Tolosa, con parada na so Biblioteca de temas occitanos.

Na villa d'Albi, arriendes de visitar una "calandréta" o escuela occitana, participóse nun programa de Radiò Albiges. Ellí, el representante asturianu unvió un saludu a los oyentes y faló d'Asturies y la so llingua.

Tamién n'Albi, la delegación multinacional foi recibida pol Institutu d'Estudios Occitanos (I.E.O.), permeritoria entidá, col so presidente a la tiesta, Mr. Robért Martí. Esti alcuentru foi abondo interesante, darréu que la xente del I.E.O. faló con pallabres más clares entá so la situación de la so llingua.

L'actu caberu foi una sesión de cine: la proyeición del filme *L'Orsalhiér* ('L'Adomador d'Osos'), realizáu dafechu n'occitanu.

La llingua occitana ye falada por unos 2 millones de persones na metá sur de Francia, sobremanera nel ámbitu rural. D'orixe llatín, ye l'idioma de los vieyos trovadores medievales, que-y dieron un prestixu notoriu. Los so dialeutos principales son: el llinguadocianu (languedocien), el provenzal, l'auvernés (auvergnat), el llemosín (limousín), y el gascón, ésti últimu faláu tamién nel Valle d'Arán, dientru de tierres catalanes.

Darréu que l'Estáu francés ye bien conocíu en toa Europa pola so negación xabaz de les llingües y cultures "non parisines" (a les que-yos daba'l nome xenéricu y despreciatible de "patois"), la situación del occitanu nun ye enforma gayolera. Los participantes na Visita d'Estudiu supimos de la vergoña pa so la propia llingua; de l'alienación cultural sin llendes; del comportamientu ridículu del Estáu, qu'obliga a inxerir un resume en francés en tou llibru espublizáu n'occitanu, o que nun suscribe la Declaración de los Drechos del Neñu porque un artículu reconoz la non discriminación por mor de la llingua.

Pero tamién conocemos a esi arrechu garapiellu de xente que, en diverses xeres,

esbráxase pola diginificación del so vieyu y al empar modernu idioma, que n'otres dómines foi rellumu de la Europa occidental. Nesti sen, esta visita d'Estudiu foi tamién un gabbitu solidariu pa col trabayu de los occitanistes, qu'agradecieron bien d'ello la nuesa presencia ellí.

Y ye qu'esta visita d'Estudiu nun fina col viaxe a Tolosa y Albi, sinón que tien continuación col informe que caún de los visitantes redautó pa la Oficina Europea de Llingües Menos Favorecíos. Asina, en Dublín puen facese una idea de la real situación del occitanu, ensin pasar pela peñera de París.

Nun quixéremos finar esti rellatu ensin da-y les más fondes gracias a Mr. Alem Surre-García, responsable de Llingua y Cultura Occitanes de Midi-Pyrénées, poles sos atenciones y facilidaes ufiertaes a lo llargo de la nuesa visita, asina comu a Mme. Duvochel y los miembros del I.E.O. que tan bona acoyida nos dieron n'Albi.

En Francia fáense 9 llingües, de les que namái una ye oficial

Xornaes d'estudiu so la identidá y desarrollu económicu en Niort

Celebrárense per payares unos actos pal estudiu de les rellaciones ente la identidá cultural y el desarrollu económicu.

Estos actos entamólos la *Unión pour la culture populaire en Poitou-Charentes Vendée* y contó col sofitu del *Conseyu Rexonal de Poitou-Charentes*. Foi puramente'l presidente d'esti Conseyu Rexonal, Jean-Pierre Raffarin, el que preslló estos estudios con unes pallabres coles qu'afitó la importancia positiva que tien una bona identidá rexonal pal futuru económicu d'una rexón comu la de Poitou-Charentes.

Poitou-Charentes ye una rexón francesa que pertenez al dominiu de fales de llingua *oïl*. Trátase del poitevin, que s'atopa nun estáu perclaru de minorización a tolos niveles, anque hai dellos intentos por faelu repollecere.

Nel alcuentru participaren abondos profesores de la Universidá de Poitiers y tamién muncha xente rellacionao col mundu la empresa, comu por exemplu, Mr. Guesnier, direutor del *Institut d'Economie Régionale*, o Mr. Perotin, presidente de la *Mission Régionale a la Création d'Entreprises*. La representación estranxera integrárenla, per un llau, Mr. Guy Massicote, vicerreutor de la *Université Laval de Québec* y, per otru, l'*Academia de la Llingua Asturiana*, representada polos sos miembros de númberu D. Ramón d'Andrés y D. Roberto González-Quevedo.

Los representantes falaren sol tema "Langue régionale et identité" y dieren, amás, una información so la situación de la llingua asturiana y sol procesu de normalización llingüística: educación, producción lliteraria, presencia nos media, etc. Estos informes tuvieron una receición abondo positiva, polo muncho trabayao y consiguió nos caberos años n'Asturies.

Les conclusiones finales de los actos fueron nel sen de reconocer que tener una bona identidá cultural nun ye un factor negativu pal desarrollu económicu, sinón positivu abondo, pues munches decisiones económiques y empresariales prefieren pa la inversión llugares con una personalidá fuerte. Y esto ye daqué más necesariu pa les zones que, comu Asturies o Poitou-Charentes, tán inxeríes nel Arcu Atlánticu, lo que ye un desafíu a pocos años vista de la integración europea.

Canciones ya trobas de Teberga

Himnu a Teberga

I

La montera en nuestas manos
ya colas frentes bien altas
saludámoste Teberga
l̄lenos d'amor ya de gracia.
Teberga de mieu querer,
un conceichu incomparable
quíeute más qu'a la mia vida
por ser nial de los mieus padres.

Estribillu

Ya xúrote de rudichas
que si tuviera dineiru,
na Siella de La Pena Sobia
cun l̄letras d'oru
l̄levantaría un l̄letreiru
diciendo: Tú yas Teberga
la más perfeicha
del mundu enteiru.

II

Esllarigaos ya emigrantes
colanon pa tierra estraña
ya anque l̄lueñe de la madre
cíncas-l̄lys nel mediu l'alma.
Teberga sele requeixu,
santuariu de Carrea
quieo tar ente los tous brazos
na hora en que you me muerra.

Estribillu

III

Agora trabachadores
mecíos todos andamos
mineiros ya l̄labradores
cumu una andecha d'hermanos.
Queremos paz ya xusticia
dende Entragu hasta Ventana
ya que sían los nuestos fichos
l'alburear del mañana.

Estribillu

Despedida

Púnxose a l̄lorar la probe
cuando salí de Teberga,
ella l̄loraba por mi
ya you l̄loraba por ella.

Nun l̄lores por mi cuitada
nun l̄lores por mi vaqueira
porque amúrniasme l'alma
ya vou a morrer de pena

Mineiros del Aragona

Mineiros del Aragona
nel pueblín de Santianes
trabacháis todos enforma
ya la paga son dous riales.

Santa Bárbara bendita
qué bien paez un mineiru
postiendo na sobreguía
o pinchando un coladeiru.

Furanon a Santa Marta
ya espúes hasta Campiellu
ya agora tán pola cuarta
bien agarraos al martiellu.

Vaqueirada de Santana

Vivan los mozos de Prau,
de Murias, Gradura y Drada
que fan nel puertu Marabiu
una alegre vaqueirada.

Misa, pregón, gaita y sidra
namái riscar la mañana.
Meriéndase en Piedrallonga
ya'l baille faise en Santana.

Señaldá

¡Ai! Concechu de Teberga
comu te llevo nel alma.
Anque tea llueñe de tí
nunca enxamás t'olvidara.

Si a Babia quies trescantiar
xubes pol Puertu Ventana
sous montes ya suas vallinas
son las más guapas d'España.

Camín de Fonfría

Vou pol camín de Fonfría
pa mucir a las mias vacas
colanon ente la niebla
pola calzada romana.

Nel cimeiru Pena Negra
vou llevantar una torre
con un lletreiru que diga:
¡Puxa Barriu, Cuña y Torce!

Nací nel Privilexu
cortexéi nel pueblu Prau
caséime na colegiata
ya baxéi a vivir a Entragu.

Moréi por todos los valles
pa buscar una galana:
Somoza, Valdesampedru,
Santibanes ya Carzana.

Cancios a la Virxen del Cébranu¹

I

Virxen del Cébranu hermosa
de Teberga sua santina
venimos mui xaraneros
ista andecha danzarina.

II

Xubimos al santuariu
por curtinales p'arriba
p'antroxar todos mecíos
nesta alegre romería.

III

Eiquí tamos todos xuntos
al llau de nuesa Patrona
ya isti ramu te traemos
los rapazos de Seronda.

IV

Pidímoste pola Paz
pol amor ente la xente
por miou pá ya por mia ma
ya por todos los presentes.

V

Pidímoste por nosoutros
ya tamién por el gaiteiru
qu'enseñóunos a baillare
el saltón ya'l xiringüelu.

VI

Ya rogámoste tamién
polos nuegos emigrantes,
polos que cuerren prehí
ya tán llueñe de la Madre.

VII

Pa los que nun son d'eiquí
ya nun saben nuesa fala
tamién podemos canta-llys
ena llingua castellana.

VIII

Sean todos bienvenidos
a la fiesta de Carrea,
cantad todos avenidos
en esta hermosa campera.

IX

Ya namái Virxen galana
llegóu al cabeiru la troba
ya dícente: ¡Hasta outru añu!
los rapaces de Seronda².

CELSO PEYROUX

¹ Istas trobas fonon feichas pa l'Andecha Danzarina 'Seronda' ya cantadas a la Virxen polos mozos ya mozas que forman l'andecha.

² Los cantos ya las trobas a la Virxen del Cébranu, fai cuantayá que se cantan en Carrea. Xente ya familias enteras que s'ofrecienon a la Virxen pa pidi-ll y un favor xubían -ya entovía siguen fayéndolo- un ramu de roscas al santuariu. Abenayá, una persona, polo xeneral una mucher, cantaba las trobas delante la Virxen. Yaran cancios monorrítmicos feichos por un bardu popular, ande se recochía la ofrienda ya'l porquéi se faía: '*Virxen del Cébranu hermosa / este ramo te traemos / para que guardes en La Habana / el hermano que tenemos*'. Ll ama abondú l'atención el que las trobas foran feichas en castellanu, ya non na llingua que dende diempres se falóu nos pueblos teberganos. Asina que, d'alguna forma, estas trobas fonon las primeras que se cantanon a la Virxen na nuesa fala nos modernos tiempos.

Nota de la Xunta

"Menos charrar y más trabayar". Con esta fras podríamos resumir la nuesa opinión so l'actitú que la Consejería de Cultura al traviés del Serviciu de Política Llingüística, ta calteniendo sol tema del asturianu.

Agora dedíquense a trayer a xente entendío (salvo dalguna esceición) nos procesos de normalización llingüística, pa que-yos despliquen lo qu'equí ellos enxamás fadrán. Ehí tán los fechos. Nos tres sofitos básicos de toa normalización, escuelas, medios de comunicación y toponimia vase a sucu baxeru.

- La escolarización sufre anguañu un parón ensin precedentes pola cantidá de torques y pilancos de tou tipu que-y tán poniendo. La tan cacarexada voluntariedá nun ta garantizada y tou aquel que quiera deprender l'asturianu conviértese nuna especie d'héroe escolar.

- De los medios de comunicación val más nin falar, la situación de la llingua nellos ye más que llaceriante. Agora que tanto se fala d'esi tercer canal, sería una perbona oportunidá pa que'l Gobiernu Asturianu diere una muestra d'apoyu real a la nuesa llingua cuntando con ella pa esa futura televisión asturiana.

- Sol casu de la toponimia otro tanto podríamos dicir; los nuestos pueblos siguen teniendo nomes ayenos a ellos mesmos. La Xunta de Toponimia creada pola propia Consejería nun s'aconceya dende quantayá, y mentantu'l MOPU sigue llantando indicadores con nomes tracamundiaos.

Pa iguar esta situación sólo se-yos ocurre trayer a xente que mos paez perinteresante, pero de la que nun aprovecharán les sos esperiencias porque too quedará en pallabres, escaeciéndose de los fechos. O a persones comu Ludivina García Arias que dicen defender n'Europa lo qu'equí nun defenden.

Pa nós la única política llingüística afayaíza ye la OFICIALIDÁ. ¡Esi ye'l camín!

XUNTA POLA DEFENSA DE LA LLINGUA

Canciu de Nadal

Mio Ninu¹

Muyer: -Mio ninu, mio ninu
¡Qué fríu tendrás!
Toma esta mantina
Yo nun tengo más.

Tienes fame lluna
¡Ai! ¡mio corazón!
Vente pa mio casa
Doite yo panchón.

Otra muyer: -¡Non mante! ¡Non mante!
Nun vaigas con ella
Vente pa mio casa
Doite casadie!las

El panchón fai dañu
Vente pa mio casa
Doite arroz con lleche
Y dulce sin tasa.

Llingua torgada

Uviéu 17/12/90

Carta-Instancia dirixida al

Sr. Conseyeru d'Educación, Cultura y Deportes:

Diríxome a Vusté pa espone-y unos fechos, al mio xulgar pergraves, que m'asocedieren esta mañana nuna institución que depende de la so Consejería: la

¹ Poema que s'inxería na representación que peles Navidaes se facía en El Pino (Ayer). La fonte d'información ye Josefina Megido Castañón según mos da anuncia Alberto Alfonso Megido.

Biblioteca Pública d'Asturies 'Ramón Pérez de Ayala'. La suxerencia d'esta carta-instancia fixéronmela na Oficina de Política Llingüística, au me dirixí en primer llugar.

Paso a espone-y los fechos: cola nua remodelación informática de la Biblioteca foime mandáu'l nueu carné con un fallu: el mio nome n'asturianu y perfectamente *llegalizáu* (D.N.I., etc.) ALFONSO XOSÉ venía camudáu al castellán ALFONSO JOSÉ. Tres facer la reclamación, una selmana dempués -que se cumpliera güei- foime unviáu el mesmu carné col mesmu fallu. Acudí a la Seición de Préstamu au me dixerón que taba nel mio drechu, pero que'l funcionariu encargáu del llistáu d'ordenador que respunde al nome de Antonio y provién de Madrid, yera'l que facía la llista de nomes y d'ehí los carnés; poro, tenía de falar con elli.

Al plantea-y el problema al talu Antonio, esti negóse en tou momentu a correxir el fallu aduciendo en primer llugar que diben tener problemes col llistáu al meter la 'X' pues l'ordenador yera *castellanofalante* y nun tenía la 'X' !!!???. Al insistir nel mio drechu a obtener el mio carné, col mio nome correutu, el nomáu Antonio -siempre nun tonu intransixente ya irrespetuosu- díxome que: "*el nombre correcto es José y no Xosé*". Al espresa-y la mio intención de dir falar col direutor don Santiago Caravia (a quien-y mando una carta-instancia al mesmu tiempu qu'esta) garróme'l carné y despeutivamente escribió un par de X con rotulador per enriba'l plásticu añadiendo "*o esto o nada*". Tres d'esto fuí pal despachu del Sr. Direutor, que nun taba nesi intre, y dempués baxé a la Seición de Préstamu au m'ayudaron en tou momentu y dende onde contactaron con don Santiago Caravia per teléfonu prometiéndoseme solución en tres díes.

Ye probatible que'l miu nun seya l'únicu casu nesti sen, polos comentarios qu'oyí ente delles persones que taben ellí.

L'oxetivu d'esta carta-instancia ye denunciar l'actitú d'esti funcionariu, que supongo depende de la so Consejería, actitú nididamente discriminatoria ya irrespetuosa pa cola llingua asturiana y los drechos personales recoyíos nel Estatutu d'Autonomía y na Constitución y que desfái'l trabayu que desendolca la Consejería pola dignificación de la nuesa llingua. Por esto, ruégo-y que tome les medies que tean na so man pa que fechos tan tristes comu ésti nun se repitan.

Salúdalos atentamente

ALFONSO XOSÉ MIELGO RODRÍGUEZ

UVIÉU

En L.N.E. del 4/1/1991 espublizábase la siguiente reseña informativa:

**Negativa de la Xunta Electoral al usu del asturianu
nuna recoyida de firmes.**

La promotora asturiana de sofitu a la campaña estatal '*Vivir ensin nucleares*' manifestó la so protesta pola negativa de la Xunta Electoral Central a que la recoyida de firmes nel Principáu, empobinada a sofitar la presentación d'una llei a la escontra de les centrales nucleares, se faga en castellán y asturianu. La entidá denuncia "la imposición de munches torgues que dicen bien poco en favor del organismu".

El grupu esixirá al Gobiernu asturianu "que pida que se mos permita l'emplegu de la nuesa llingua acoyéndose a la so reconocencia oficial nel Estatutu d'Autonomía" y añaden que "magar les estorbises y la discriminación, treslladarémos esti alderique a la sociedá asturiana". La recoyida de firmes ta empobinada a axuntar hasta 500.000, cifra que permitirá l'usu de la iniciativa llexislativa popular.

Pon na conocencia de l'Academia les
anuncios que cinquen a la nuesa
llingua y cultura.

Escribe a l'apartáu 574 d'Uviéu
o llama al 521.18.37

Con motivu de la presentación d'un llibru¹

La presentación d'un llibru ye siempre motivu de contentu pa los que camentamos que la llibertá ye un llogru de la razón y p'aquellos a los que mos abulta que la razón algámase y caltiénse col exerciciu intelectual.

Si'l llibru que se presenta ye un llibru n'asturianu hai un motivu más d'alegría darréu que la nuesa cultura, fecha necesariamente n'asturianu, collabora a esa racionalidá patrimoniu de tolos pueblos.

Güei preséntase un llibru fechu pa que la llingua d'Asturies gane nueves estayes de les que foi alloñada por indiferencia d'unos, ignorancia d'otros y malesquerencies d'unos pocos. Güei presentamos un llibru que, en sen contrariu, pue ser encontu en que sofitar parte de la recuperación llingüística. Asina ufiertámoslu a les autoridaes porque nél atoparán, quiciabes, delles lluces coles qu'allumar una posible política escolar que nel presente nun se fai. Y a los docentes porque, a lo meyor, nesti cartafueyu inxértense datos y reflexiones d'interés pal so bon llabor.

Les munches hores de trabayu llevaes alantre pola comisión que fexo esti documentu entiéndanse entós comu una cooperación de l'Academia a un bon allugamientu de la llingua na nuesa sociedá, necesitada, agora comu enxamás, d'amestar con puxu tolos llazos de l'asturianidá crítica. L'Academia cumple asina les promeses feches hai un añu llargu nesti mesmu salón de dar a la lluz un estudiu d'esti xacer.

Les grandes torgues

De toes maneres al facer esta presentación nun queremos tapecer les grandes dificultaes qu'arrodien al procesu escolarizador. Son grandes porque nun se ve voluntá nin de facelu acordies coles necesidaes y posibilidaes, nin voluntá de xeneralizalu a la totalidá de centros, condición elemental pa que puea ser realidá la llibertá d'eleición d'esta materia polos escolinos o los sos representantes.

Ensin voluntá nun pue dise alantre. Ensin voluntá política xenérase un descon-

¹ Pallabres pronunciaes nel Club de Prensa de *La Nueva España* el 17 d'avientu de 1990 al presentase'l llibru *Llingua Asturiana: Una propuesta curricular pa la Educación Secundaria Obligatoria*.

descontentu y una falta d'enfotu que va tener consecuencies ruinalemente granibles pa naide. Yo equí nun vo facer nin análisis fondos nin llamada denguna al llevamientu redentor. Pero, pa los que se quexen o pa los que nun quieren quexase, namái vo traer a cuentu la hestoria d'hai bien pocos años. Cuandu se falaba de la necesidá de llevar la llingua a la EXB, la propuesta del entós Conseyeru de Cultura foi dexar al asturianu una hora fuera del horariu escolar, ensin importancia dalguna nel currículum. Daquella féxose un gran aplagoriu de munchos a la escontra llegándose mesmamente a pedir la dimisión d'aquel conseyeru. El resultáu foi granible y güei la llingua ta presente, anque curtiamente, nel horariu escolar, en manes d'un competente profesoráu que namás falla naquelles coses que son achacables dafechu al mal funcionamientu del Ministeriu d'Educación y Ciencia y a la so llastimosa y centralista política de desplazamientu del personal.

Pues bien, les quexes que se dieren cuandu entamó la escolarización de la EXB nun se dieren llueu cuandu de les Enseñances Medies se trataba. ¿Cuál foi'l resultáu? Una llamentable, irrisoria y nefanda presencia de la llingua nel BUP y FP. Ensin mieu a la esaxeración, el mayor enemigu de la escolarización nes enseñances medies ye la so presencia presente, denunciada abenayá por esta Academia comu coartada útil a los sos enemigos.

¿Ye necesario dicir daqué más? Daquién dirá que nun hai rellación causa-efectu pero, murniamente, hai que persaber que dexando les manes llibres a los que nun creen nel procesu nin afalen el so desendolque vamos tener unos resultaos que nun garanticen nada nel futuru. Desgraciadamente la hestoria d'estos años dizmos que tolo que se llogró algamóse gracies a la llucha. Si se llogró poco ye porque se lluchó poco o, meyor, porque lluchamos pocos.

Dos tipos de dificultaes

Lo cierto tamién ye qu'a les dificultaes normales nun procesu d'esti calter, equí ente nós, aumentáronse estraordinariamente, ente otres, por dos razones concatenaes. La primera d'elles por tar en puestos de decisión alministrativa persones que nun conociendo un res esti país, despreciando cuanto ignoren, desprestixenlu dafechu col so actuar. La segunda pola falta de valentía de los que teniendo responsabilidaes públiques nun s'encaren con intrigantes que namái atienden egoístes intereses o disciplines y zunes non asturianas.

Ente la xente del primer tipu hai que citar al reutor de la Universidá d'Uviéu qu'hai bien poco falaba, na so desconocencia y sesgadura política, que la sociedá

nun demandaba la especialidá de Filoloxía Asturiana. Güei cuando tou un Departamentu de la Universidá -quiciabes el más llexitimáu- lo pide, da la llamada por respuesta metiéndose na lluriga de les razones alministratives. Esti reutor, col so facer, respunde a los intereses más oligárquicos y antiasturianos onde la razón nun se mide pelos argumentos sinón peles intrigues de los que nun almiten que los votos ye la manera democrática de tomar decisiones.

Los que debiendo responder, poles sos responsabilidaes públiques, nun respunden nun podrán llueu quexase de que tol mundu tarrez el llabor común. El llabor común sabe apreciase abondo nun país que fexo estaferies, que trabaya n'andeches, que foi a la fila y a la esbilla. Pero xustamente por eso desprecia cola so indiferencia cuando se-y presenten comu llabor común les coses qu'otros debieren defender con puxu y nun lo ficeron. Que naide quiera engañamos: si ye posible qu'unos insensatos y desprestixaos individuos armen baturiciu débese a qu'entá nun los traten cola indiferencia que la so obra ciudadana merez. Si pesen na nuesa sociedá profesores que se contradixeren milenta vegaes coles doctrines científiques que dicién profesar, ye porque la seriedá de los que tienen obligaciones públiques ta lloñe de dar los mínimos esixibles y siguen midiendo a los individuos con dos pesos y dos medíes destremaes.

Si ye posible que nel occidente glayen -n'Uviéu tamién escribaya un conocíu centralista salmanquín- por facer un expansionismu galleguista ye porque hai tiempu que los responsables perdieren los papeles o porque escaecen qué vís empobinen al futuru. ¿Será qu'Asturies yá ta n'almoneda aguardando que cualquier pelegrín desaprensivu venga, impune y llibremente, a marcar los sos muñones y dicimos ónde'l nuesu falar y sentir ye'l so falar y el so sentir? ¿A qué quexase dempués de les carreteres, ferrocarriles, desfaimientu industrial, migración, paru, etc., etc.? ¿Cómu ye posible quexase de toes eses carencies y nun saber analizar el conxuntu políticu, económicu, cultural y llingüísticu comu parte d'un tou? ¿Cómu nun ye posible entá ver qu'esti pueblu tien el so conxuntu frayáu? ¿Cómu nun ver que ye la totalidá lo que se maya y que nun hai soluciones coyunturales nin parciales sinón xenerales pa tola realidá? ¿Cómu nun se ye a ver que si la llingua y la cultura tán esfarrapaes ye porque somos un pueblu frayáu nel so conxuntu? ¿Cómu nun ver que la llingua y la cultura nun son más que nicios del conxuntu enteru? ¿Cómu si se piden soluciones económicques nun somos a allugamos, más allá del provincianismu economicista, na defensa de la totalidá asturiana inxiriendo nello la llingua y la cultura? ¿Nun son rentables la llingua y la cultura? ¿Podrán dicir eso los que vean l'alitar d'Euskadi -con una llingua tan desfecha comu la nuesa- o Cataluña? ¿Será daquién a negamos la evidencia? Si eso ye asina ye porque equí a quien se ponen tantes trabes ye a la idea mesma d'asturianidá tapeciendo informaciones y fagocitando a los que defenden esti pueblu.

Un enfotu

Con esta perspeutiva nun queda munchu llugar al contentu, ye verdá. Y actos comu la presentación d'esti estimable llibru cuerren peligrosu d'aguase col mal humor y el desenfotu, ye verdá. Pero pa enfrentamos coles verdaes tamos y non pa vivirmos nes ñubes de les propies mentires. A mí paezme, de toes maneres, que la presentación d'esti llibru ye, en sen contrariu, mui importante, non sólo pol trabayu bien fechu sinón porque dizmos que si hai xente que trabaya asina, ye porque ye posible iguar meyor un mañana más xuiciosu y más prometedor. Pero esa promesa de futuru prestosu nun tien, de momentu, namái un camín: el camín de la llucha personal y de la esixencia pública.

X. LL. GARCÍA ARIAS

Na Alcordanza d'Arturo Martín

Hai pocos díes celebremos les ceremonies funeraries sobre'l cuerpu y la memoria presentes d'Arturo Martín.

Arturo foi home de pensamientu, trabayador de la cultura, téunicu en varies ciencies sociales, ciudadanu de progresu, fondamente fiel a la familia y a l'amistá, bon asturianu.

Francíu l'enfermu corazón y fracasada la melecina, Arturo coló d'esti mundu con plena concencia.

Pero esi fracasu, que pudo col coral humanu d'un cuerpu grande y delicáu, nun ye a esborriar el trunfu de la so vida.

La fama d'intelixente d'Arturo Martín tenía-la bien afitada. Desplicó Filosofía na Facultá de Lletres (yo mesmu recibiera d'él clases, hai venti años) y ocupóse dempués -yá dientru de la Sociedá Asturiana d'Estudios Industriales (SADEI), que llegaría a dirixir- de los estudios informativos, estadísticos y documentales qu'habríen d'encon-

tiar, tou esi tiempu, el llabor políticu y económicu de la nuestra comunidá.

Les llamaes «encuestes rexonales», por exemplu, siguen siendo la única fonte seria pa la conocencia de la opinión asturiana.

Pero amás d'intelixente, Arturo yera llistu, una de les persones más llistes de la so xeneración. Col maxín comu un obleru, rápidu en pescanciar, xustu nel xuiciu, aposentáu na espera, apasionáu de la ñatura y de la música, preocupáu daveres poles consecuencias de la política práutica. ¡Cuántes veces falamos munchu y siguió de los problemes del país, del pasaxe del país (qu'él conocía meyor que naide con güeyos d'artista y con pies de montañeru), del paisanaxe tamién del país, que ye lo más dolioso!

Salíu del pueblu, Arturo Martín fízose ciudadanu, pero nun s'escaeció, comu tantos, de los raigones d'una hestoria común y d'un patrimoniu valoratible. Faló asturianu y defendió na so xera profesional la normalización de la llingua asturiana, lluchando especialmente por que los mapes y la rellación toponímica punxeran pasu ente pasu los nomes al dreches. Per enriba de criterios discutibles, esto ha reconocése-y.

Arturo Martín dexónos cuandu taba tovía enllenu d'enerxíes espirituales. Pero será verdá siempres qu'una vida bien trasniada según opciones correches y bienintencionaes ye preferible al trunfu prietu del cinismu que da años, murnios honores y fates vanidaes.

LLUIS X. ÁLVAREZ

Europa subvenciona a l'Academia

L'Academia de la Llingua Asturiana foi subvencionada pola Comisión de les Comunidaes Europees, Conseyu d'Europa, cola cantidá de 10.000 ECU. Ye la segunda vegada que'l citáu muérganu européu sofita económicamente a l'Academia de la Llingua Asturiana.